

ORATIO
PRO REGE DEIOTARO.

ARGUMENTUM.

Deiotarus Rex Gallogræcia, bello civili, partes Pompeji secutus fuerat, sed hoc devicto, iuvit pecuniâ & equitatu Casarem. Quamobrem licet confecto bello, Casar Deiotaro partem Regni admississet, Regem tamen eum appellavit: Et cum in illas partes venisset, ad Deiotarum divertens donis etiam hospitalibus, more regio, ab eodem donatus est. Caterum Deiotari nepos, Castor nomine, avum detulit insidiarum, quod is Casarem, cum domi ejus hospitaretur, occidere voluisset, ab eoque semper animo alieno fuisset. Accusatio Romanam delata est per Phidippum, Deiotari servum & Medicum. Defensio commissa Ciceroni; qui hanc orationem, presentibus legatis Regiis, cum & ipse Castor adesset, privatim in domo Casaris habuit.

QUÆSTIO.

Est in genere judiciali: an Rex Deiotarus Casarem voluerit occidere?

STYLUS.

Dicendi character est subtilis.

ORATIO.
EXORDIUM.

Gratiam Cæsaris mirificè captat Cicero à timore suo, cujus varias affert Causas. 1mo, quòd dicat pro capite fortunisque Regis. N. 1. 2^{dò} quòd turbetur crudelitate accusatorum, quorum alter Nepos Avum, alter servus Dominum detulit, N. 2. 3^{tiò}, quòd coram ipso cæsare offenso. N. 4. Et quidem in propriis ejus ædibus N. 5.

NARRATIO.

Exponit Cicero, tum ut fides accusatorum debilitetur, tum ut Cæsar faciliùs ad ignoscendum inducatur, quòd non temerè Deiotarus, sed plures ob causas, partes Pompeji secutus sit à N. 7.

PROPOSITIO.

Rex Deiotarus non voluit occidere Cæsarem,

CONFIRMATIO.

Constat duobus Argumentis.

ARGUMENTUM I. Ne quidem credibiliter affingi potest Deiotaro crimen insidiarum, ergo Deiotarus non est insidiatus vitæ Cæsaris. *Antecedens probatur.*

1mo, à persona Regis Deiotari, notâque ejus prudentia & probitate N. 15.

2^{dò} à persona accusatoris Phidippi medici, per quem Cæsar faciliùs veneno & clam potuisset occidi, quàm palàm & armis. N. 17.

3^{tiò} ab ipso loco insidiarum. N. 19.

4to. à signis lætitiæ & vultu moderato Deiotari & domesticorum ejus. N. 20.

1to, à consequentibus, quia Deiotarus nunquam Phidippum Romam misisset, si hic verè insidiarum conscius fuisset. N. 21.

ARGUMENTUM 2. Rex Deiotarus non fuit alieno animo à Cæsare, ergo non struxit insidias vitæ Cæsaris.

Antecedens probatur.

1mo. Quia falsum est, quòd Deiotarus exercitum contra Cæsarem comparavit. N. 22.

2do. Quia in diversis bellis Cæsarem pecuniâ & copiis suis adjuvit. N. 24.

Sequitur *Refutatio* impii versûs, qui Regi Deiotaro affingitur, ibid.

DIGRESSIO.

Gravissimè insectatur Cicero impium & crudelem Adolescentem Castorem.

1mo. Quòd avo suo optimo viro, cujus mores imitari deberet, per fugitivum servum tantam contumeliam inferat. N. 28.

2do, quòd, cum ipse contra Cæsarem militaret, ausit tamen avum suum apud Cæsarem accusare. N. 29.

3^{io} quod ingratus & impius sit in Avum, à quo ejus familia nobilitata fuit. N. 30. &c.

PERORATIO

Duas continet partes. In prima ostendit Cicero, Deiotarum non succensere Cæsari, ob partem regni ademptam, adducitq; causas. N. 35. & seq. In altera Clementiam implorat Cæsaris. N. 40.

PRO REGE DEIOTARO AD CÆSAREM

ORATIO.

1. **C**um in omnibus causis gravioribus C. Caesar, initio dicendi, commoveri soleam vehementius quam videtur vel usus, vel etas mea postulare: tum in hac causa ita me multa perturbant, ut, quantum mea fides studii mihi afferat ad salutem regis Deiotari defendendam, tantum facultatis timor detrahat. Primum dico pro capite, fortunisque regis: quod ipsum etsi non iniquum est, in tuo duntaxat periculo: tamen est ita inusitatum, regem, capitis reum esse, ut ante hoc tempus non sit auditum.* Deinde eum regem, quem ornare antea cuncto cum senatu solebamus pro perpetuis ejus in nostram remp. meritis, nunc contra atrocissimum crimen cogor defendere. Accedit, ut accusatorum alienius crudelitate, alterius indignitate perturber. Crudelis Castor, ne dicam sceleratum, & impium, qui nepos avum in discrimen capitis adduxerit, adolescentiaq; sua terrorem intulerit ei, cujus senectutem tueri, & tegere debebat: commendationem ineuntis etatis ab impietate & scelere duxerit: aut servum corruptam premiis, ad accusandum dominum impulerit, & à legatorum pedibus abduxerit.* Fugitivi autem dominum accusantis, & dominum absentem, & Dominum amicissimum nostræ reipubl. cum os videbam, cum verba audiebam, non tam afflictam regiam conditionem dolebam, quam de

for-

fortunis communibus extimescebam. Nam cum mo-
 re majorum de seruo in Dominum, ne tormentis qui-
 dem, queri liceat: in qua quaestione dolor veram vo-
 cem elicere possit, etiam ab invito: exortus est seruus,
 qui, quem in equuleo appellare non posset, cum accu-
 set solutus. * Perturbat me, C. Caesar, etiam illud
 interdum, quod tamen, cum te penitus recognovi,
 timere desino: re enim iniquum est, sed tua sapientia
 fit aequissimum: nam dicere apud eum de facinore,
 contra cuius vitam consilium facinoris inesse ar-
 guare, si per se ipsum consideres, grave est: nemo
 enim ferè est, qui sui periculi iudex non sibi se aequio-
 rem prebeat. Sed tua, C. Caesar, prestans, sin-
 gularisque natura hunc mihi merum minuit: non
 enim tam timeo, quid tu de rege Dejotaro, quam
 intelligo, quid de te ceteros velis iudicare. * Moveor
 etiam loci ipsius insolentia, quod tantam causam,
 quanta nulla unquam in disceptatione versata est,
 dico intra domesticos parietes, dico extra conven-
 tum, & eam frequentiam, in qua oratorum stu-
 dianiti silent: in tuis oculis, in tuo ore, vultuque
 acquiesco: te unum intueor: ad te unum omnis mea
 spectat oratio: qua nihil ad spem obtinenda verita-
 tis, gravissima sunt ad motum animi, & omnem im-
 petum dicendi, contentionemque leviora * Hanc
 enim C. Caesar, causam si in foro dicerem, eodem
 audiente & disceptante, quanciam mihi alacritatem
 populi Rom. concursus afferret? quis enim civis ei
 regi non faveret, cuius omnem etatem in populi
 Rom. bellis consumptam esse meminisset? spectarem
 curiam, intuerer forum, calum denique restarer
 ipsum. Sic, & cum deorum immortalium, & populi

- Romani, & senatus beneficia in regem Dejotarum
 7. recordarer, nullo modo mihi deesse posset oratio. *
 Qua quoniam angustiora parietes faciunt, actioque
 causa maximè debilitatur loco: tuum est, Caesar,
 qui pro multis saepe dixisti, quid nunc mihi animi
 sit, ad te ipsum referre, quo facilius tum equitas
 tua, tum audiendi diligentia minuat hanc pertur-
 bationem meam. Sed antequam de accusatione ipsa
 dico, de accusatorum spe pauca dicam: qui cum
 videantur neque ingenio neque usu, atque exercita-
 tione rerum valere, tamen ad hanc causam non sine
 8. aliqua spe, & cogitatione venerunt. † Iratum te re-
 gi Dejotaro fuisse non erant nescii: affectum illum
 quibusdam incommodis, & detrimentis, propter
 offensionem animi tui, meminere: teque cum
 huic iratum, tum sibi amicum cognoverant: cum-
 que apud ipsum de tuo periculo dicerent, fore puta-
 bant, ut in exulcerato animo facile fictum crimen
 insideret. Quamobrem hoc nos primum metu, C.
 Caesar, per fidem, & constantiam & clementiam
 tuam, libera, ne residere in te ullam partem iracun-
 diae suspicemur. Per dextram te istam oro, quam re-
 gi Dejotaro hospes hospiti porrexisti: istam, in-
 quam, dexteram non tam in bellis, & in praeliis,
 quam in promissis, & fide firmiorem. Tu illius
 domum inire, tu vetus hospitium renovare volui-
 sti: te ejus dii penates acceperunt: te amicum, &
 9. placatum Dejotari regis ara, focique viderunt. *
 Cum facile exorari Caesar, tum semel exorari soles:
 nemo unquam te placavit inimicus, qui ulla rese-
 disse in te similitatis reliquias senserit. Quamquam

cui sunt inaudita cum Deiotaro querela tua & nunquam tu illum accusavisti, ut hostem, sed ut amici officio parum functum, quod propensior in C. Pompeji amicitiam fuisset, quam in tuam: cui tamen ipsi regi veniam se daturum fuisse dicebas, si cum auxilia Pompejo, vel si etiam filium misisset, ipse tamen excusatione aetatis usus esset. Itaque cum maximis eum rebus liberares, per parvam amicitiae culpam relinquebas. * Itaque non solum 10. in eum non animadvertisti, sed omni metu liberavisti, hospitium agnovisti, regem reliquisti: neque enim ille odio tui progressus, sed errore communi lapsus est. Is rex, quem senatus hoc nomine saepe honorificentissimis decretis appellavisset, qui que illum ordinem ab adolescentia gravissimum sanctissimumque dixisset, iisdem rebus est perturbatus: homo longinquus, & alienigena, quibus nos in media reip. nati, semperque versati. * Cum audisset, se 11. natus consentientis auctoritate arma sumpta: consulibus, pratoribus, tribunis pl. novis imperatoribus remp. defendendam datam: movebatur animo, & vir huic imperio amicissimus, de salute pop. Romani extimescebat, in qua etiam suam inclusam esse videbat: in summo tamen timore quiescendum sibi esse arbitrabatur: maxime vero perturbatus est, ut audivit consules ex Italia profugisse, omnesque consulares (sic enim nunciabatur) cunctum senatum totam Italiam esse effusam: talibus enim nunciis, & rumoribus patebat ad Orientem via, nec ulli veri subsequebantur: nihil ille de conditionibus tuis, nihil de studio concordiae & pacis, nihil de conspiratione audiebat certorum hominum

- num contra dignitatem tuam: quæ cum ita essent, tamen usque eo se tenuit, quoad à Cn. Pompejo ad
 12. eum legati, literæque venerunt. * Ignosce, ignosce Caesar, si ejus viri auctoritati Rex Deiotarus cessit, quem nos omnes secuti sumus: in quem cum dii atque homines ornamenta conguessissent, tum tu ipse plurima, & maxima: neque enim si tua res geste cæterorum laudibus obscuritatem attulerunt, idcirco Cn. Pompeji memoriam amisimus, quantum nomen ejus fuerit, quanta opes, quanta in omni genere bellorum gloria, quanti honores populi Rom. quanti senatus, quanti tui, quis ignorat? tanto ille superiores vicerat gloria, quanto tu omnibus prestitisti. Itaque Cn. Pompeji bella, victorias, triumphos, consulatus admirantes numerabamus: tuos enumerare non possumus † Ad eum igitur, rex Deiotarus venit hoc misero, fatalique bello, quem ante te justis hostilibusque bellis adjuverat, quocum erat non hospicio solum, verum etiam familiaritate conjunctus: & venit vel rogatus, ut amicus: vel accersitus, ut socius: vel evocatus, ut is, qui senatui parere didicisset: postremo venit ut ad fugientem, non ut ad insequentem, id est, ad periculi, non ad victoria societatem. Itaque Pharsalico pralio facto, à Pompejo discessit: spem infinitam persequi noluit: vel officio si quid debuerat: vel errori, si quid nescierat, satisfactum esse duxit: domum se contulit: tæque Alexandrinum
 14. bellum gerente, utilitatibus tuis paruit. † Ille exercitum Cn. Domitii, amplissimi viri, suis relictis, & copiis sustentavit: ille Ephesum ad eum, quem in ex tuis fidelissimum, & probatissimum omnibus de-

legisti, pecuniam misit: ille iterum, ille tertio an-
 Edionibus factis pecuniam dedit, qua ad bellum
 usereris: ille corpus suum periculo objecit, tecumque
 in acie contra Pharnacem fuit, tuumque hostem
 esse duxit suum. Quae quidem à te in eam partem ac-
 cepta sunt, C. Caesar, ut eum amplissimo regis hono-
 re & nomine affeceris. * Is igitur non modo à te 150
 periculo liberatus, sed etiam honore amplissimo or-
 natus, arguitur domi te suae interficere voluisse,
 quod tu, nisi eum furiosissimum iudicas, suspicari
 profecto non potes. Ut enim omittam, cuius tanti
 sceleris fuerit, in conspectu deorum penatium ne-
 care hospitem: cuius tanta importunitatis, omnium
 gentium, atque omnis memoria clarissimum lumen
 extinguere: cuius tanta ferocitatis, victorem orbis
 terrarum non extimescere: cuius tam inhumani, &
 ingrati animi, à quo rex appellatus esset, in eum cy-
 nannum inveniri: ut hac omittam, cuius tanti fu-
 roris fuit, omnes reges, quorum multi erant finitimi,
 omnes liberos populos, omnes socios, omnes provin-
 cias, omnia denique omnium arma contra se unum
 excitare? quoniam ille modo cum regno, cum domo,
 cum conjugē, cum charissimo filio distractus esset,
 tanto scelere non modo profecto, sed etiam cogitato?
 * At, credo, hac homo inconsultus, & temerarius 160
 non videbat. Quis consideratior illo? quis rectior?
 quis prudentior? quanquam hoc loco Dejotarum non
 tam ingenio, & prudentia, quam fide, & religione
 vita defendendum puto. Nota tibi est, C. Caesar, ho-
 minis probitas, noti mores, nota constantia. Cui por-
 ro, qui modo populi Rom. nomen audivit, Deiotarū
 probitas, integritas, gravitas, virtus, fides non sit au-
 dita?

dita? Quod igitur facinus, nec in hominem imprudentem cadere posset, propter metum presentis exitii, nec in facinorosum, nisi esset idem amentissimus, id vos & à viro optimo, & ab homine minimè stulto

17. cogitatum esse consingitis? † At quàm non modò non credibiliter, sed ne suspiciosè quidem? Cùm inquit, in castellum Luccium venisses, & domum regis, hospitis tui, divertisses, locus erat quidam, in quo erant ea composita, quibus rex te munerare constituerat, huc te è balneo, priùs quàm accumberes, ducere volebat: ibi enim erant armati, qui te interficerent, in eo ipso loco collocati. En crimen, en causa, cur regem fugitivus, dominum servus accuset. Ego me herculè, C. Casar, initio, cùm est ad me ista causa delata, Phidippum medicum, servum regium, qui cum legatis missus esset, ab ipso adolescente existimavi esse corruptum: hac suspicione sum perculsus: medicum indicem subornabit: finget videlicet aliquod crimen veneni. Etsi à veritate longè, tamen à consuetudine criminandi non multum res abhorrebat. † Quid ait Medicus? nihil de veneno.

18. At id fieri potuit: primò occultius in potionè vel in cibo: deindè etiam impuniùs fit, quòd cùm est factum, negari potest. Si palam te interemisset: omnium in se gentium non solum odia, sed etiam arma convertisset: si veneno: Jovis illius quidem hospitalis numen nunquam celare potuisset, homines verò fortasse celavisset. Quod igitur & occultius conari, & efficere cautiùs potuit: id tibi, & medico callido, & servo, ut putabat, fideli, non credidit:

19 de armis, de ferro, de insidiis celare te noluit: † At quàm festivè crimen contexitur! Tua te, inquit, eadem,

eadem, qua semper, fortuna servavit: negavisti tum te inspicere velle. Quid postea? an Dejotarus, re illo tempore non perfecta, continuo dimisit exercitum? nullus erat alius insidiandi locus? At eodem te, cum cenavisses, rediturum dixeras: itaque fecisti: horam unam, aut duas eodem loco armatos, ut collocati fuerunt, retinere magnum fuit? cum in convivio comiter, & jucunde fuisses, tum illuc ivisti, ut dixeras. Quo in loco Dejotarum talem erga te cognovisti, qualis rex Attalus in P. Africanum fuit: cui magnificentissima dona, ut scriptum legimus, usque ad Numantiam misit ex Asia: qua Africanus, inspectante exercitu accepit. Quod cum praesens Dejotarus regio, & animo, & more fecisset, tu in cubiculum discessisti. † Obsecro, C. Caesar, re- 20. pete temporis illius memoriam: pone illum ante oculos diem: vultus hominum te intuentium, atque admirantium, recordare: num qua trepidatio? num qui tumultus? num quid nisi moderate, nisi quiete, nisi ex hominis gravissimi, & sanctissimi disciplina? Quid igitur causa excogitari potest, cur te lautum voluerit, cenatum noluerit occidere? in posterum, inquit, diem distulit, ut, cum in castellum Lucejum ventum esset, ibi cogitata perficeret. Non video causam loci mutandi: sed tamen acta res criminose est. Cum inquit, vomere post cenam velle te dixisses, in balneum te ducere coeperunt: ibi enim erant insidia: at te eadem tua fortuna servavit: in cubiculum te ire malle dixisti. Dii te perdant fugitive! ita non modo nequam, & improbus, sed fatuus, & amens es. Quid? signa aenea in insidiis posuerat, qua e balneo in cubiculum transferri

ferri non possent? Habes crimina insidiarum: nil enim dixit amplius. Horum, inquit, eram conscius. Quid tum? ita demens ille erat, ut eum, quem consciuum tanti sceleris habebat, à se dimitteret? Romam etiam mitteret, ubi & inimicissimum sciret esse, nepotem suum, & C. Casarem, cui fecisset insidias? presertim cum is unus esset, qui posset de absente se

22. vindicare? * Et fratres meos, inquit, quod erant conscii, in vincula coniecit. Cum igitur eos vinceret, quos secum habebat, resolutum Romam mittebat, qui eadem scires, quæ illos scire dicis? Reliqua pars accusationis duplex fuit: una, regem semper in speculis fuisse, cum à te animo esset alieno: altera, exercitum eum contra te magnum comparasse. De exercitu dicam breviter, ut cetera. Nunquam eas copias rex Dejotarus habuit, quibus inferri bellum populo Romæ posset, sed quibus finet ab excursionibus hostium, & latrocinis tueretur, & imperatoribus nostris auxilia mitteret. Atque antea quidem majores copias alere poterat: nunc

23. exiguas vix tueri potest. * At misit ad Calium, nescio quem, sed eos, quos misit, quod ire noluerunt, in vincula coniecit. Non quæro, quàm verisimile sit, aut non habuisse regem, quos mitteret: aut eos, quos misisset, non paruisse: aut, qui dicto audientes in tanta re non fuissent, eos vinculos potius, quàm necatos fuisse: sed tamen cum ad Calium mittebat, utrum causam illam victam esse nesciebat, an Calium istum, magnum hominem putabat? quem profecto is, qui optimè nostros homines novit, vel

24. quia non nosset, vel si nosset, contemneret. * Addidit etiam illud, equites non optimos misisse tibi. Veteres,

Veteres, credo, Casar: nihil ad tuum equitatum, sed
 misit ex iis, quos habuit, electos. Ait, nescio quem
 ex eo numero, servum iudicatum. Non arbor?
 non audivi: sed in eo, etiam, si accidisset, culpam re-
 gis nullam fuisse arbitraber. Alieno autem à te ani-
 mo fuit. Quomodo? speravit: credo, diffidens tibi
 Alexandria fore exitus propter regionis naturam,
 & fluminis. At eo ipso tempore pecuniam dedit,
 exercitum alium: quem Asia praefecerat, ei nulla in
 re defuit: tibi victori, non solum ad hospitium, sed
 ad periculum etiam, atque ad aciem praesto fuit.
 * Secutum est bellum Africanum: graves de reru-
 morēs sparsi: qui etiam furiosum illum Calium ex-
 citaverunt. Quomodo erga te rex animo fuit qui
 auctioratus sit seseque & filium suum spoliare ma-
 luerit, quam tibi pecuniam non subministrare? At
 eo, inquit, tempore ipso Nicam, Ephesumq; mitte-
 bat qui rumores Africanos exciperent, & celeriter
 ad se referrent. Itaq; cum esset ei nuntiatum, Domi-
 tium naufragio perisse, te in castello circumsideri:
 de Domitio dixi versus Gracum eadem sententia,
 qua etiam nos habemus Latinum: Pereant amici,
 dum unum in micis intercidant: quod ille, si esset tibi
 inimicissimus, nunquam tamen dixisset: ipse enim
 mansuetus versus immanis. Qui autem Domitio po-
 terat esse amicus, qui tibi esset inimicus: tibi porro
 inimicus cur esset, à quo unum vel in exercitu belli iuge
 potuisset, regem & se, & si ium suum constitutos esse
 meminisset? * Quid deinde? furifer quo progredi-
 sur? ait, hac laetitia Dejo arum elatum vino se ob-
 ruisse, in convivioq; nudum saltavisse. Qua crux
 huic fugitivo potest satis supplicii afferre? Lejta-

25.

26.

rum saltantem quisquam, aut ebrium vidit unquam? omnes sunt in illo regia virtutes, quod te, Caesar, ignorare non arbitror: sed precipue singularis, & admiranda frugalitas: etsi hoc verbo scio laudari reges non solere. Frugi hominem dici non multum habet laudis in rege: fortem, justum, severum, gravem, magnanimum, largum, beneficum, liberalem, haec sunt regia laudes, illa privata est. Ut vellet, quisq; accipiat: ego tamen frugalitatem, id est, modestiam, & temperantiam, virtutem esse maximam judico: haec in illo est ab ineunte aetate, tum à cuncta Asia, tum à magistratibus legatisque nostris, tum ab equitibus Rom. qui in Asia negotiati sunt,

27. perspecta, & cognita. * Multis ille quidem gradibus officiorum erga reip. nostram ad hoc regium nomen ascendit: sed tamen, quicquid à bellis Pop. Rom. vacabat, cum hominibus nostris consuetudines, amicitias, res, rationesque jungebat: ut non solum tetrarcha nobilis, sed optimus paterfamilias, & diligentissimus agricola, & pecuarius haberetur. Qui igitur adolescens, nondum tanta gloria praeditus, nihil unquam nisi severissime, & gravissime fecerit, is ea existimatione, eaque aetate saltavit? *

28. Imitari potius, Castor, avi tui mores disciplinamq; debebas, quam optimè, & clarissimo viro fugitivi ore maledicere. Quòd si saltatorem avum habuisset, neq; eum virum, undè pudoris, pudicitiaeque exempla peterentur: tamen hoc maledictum minimè in illam aetatem conveniret: quibus ille studiis ab ineunte aetate se imbuerat, non saltandi, sed bene ut armis, optimè ut equis uteretur: ea tamen illum cuncta jam aetate exacta defecerant. Itaq; Dejotarum cum plu-

res

res in equum sustulissent, quod habere in eo senex pos-
 sea, admirari solebamus. Hic verò adolescens, qui
 meus in Cilicia miles, in Gracia commilito fuit,
 cum in illo nostro exercitu equitaret cum suis dele-
 ctis equitibus, quos unà cum eo ad Pompejum pater
 miserat, quos concursus facere solebat? quam se ja-
 ctare? quam se ostentare? quam nemini in illa causa
 studio, & cupiditate concedere? * Cum verò, exercitu 29.
 amisso, ego, qui pacis auctor semper fui, post Pharsa-
 licum autem praelium suavisor fuisset armorum non
 deponendorum, sed abjiciendorum, hunc ad meam
 auctoritatem non potui adducere, quòd & ipse ar-
 debat studio ipsius belli, & patri satisfaciendum esse
 arbitrabatur. Felix ista domus, qua non impunitatem
 solum adeptam sit, sed habet etiam accusandi licentiã:
 calamitosus Deiotarus, qui & ab eo, qui in iisdem
 castris fuerit, non modò apud te, sed etiam à suis ac-
 cusetur. Vos vestra secunda fortuna, Castor, non po-
 testis sine propinquorum calamitate esse contenti.
 * Sint sanè inimicitia, qua esse non debebant. Rex 30.
 enim Deiotarus vestram familiam abjectam, & ob-
 scuram è tenebris in lucem vocavit. Quis tuum pa-
 trem anea qui esset, quam cuius gener esset, audi-
 vit? Sed quamvis ingrati, & impiè neccitudinis
 nomen repudiaretis, tamen inimicitias, hominum mo-
 re gerere poteratis, non ficto crimine injeclari, non
 expetere vitam, non capitis arcessere. Esto, conce-
 datur hæc quoque acerbitatis, & odii magnitudo.
 Adeone, ut etiam omnia vite salutisque communis,
 atque etiam humanitatis jura violentur? servum
 sollicitare verbis: spe, premiisq; corrumpere: ad-
 ducere domum, contra dominum armare: hoc est,

non uni propinquo, sed omnibus familiis bellum nefarium inducere: nam ista corruptela servi, si non modo impunita fuerit, sed etiam à tanta auctoritate approbata nulli pares nostram salutem, nulle leges, nulla jura custodient. Ubi enim id, quod inius est, atque nostrum, impune evolare potest, contraque nos pugnare: fit in dominatu servi us, in servitu e dominatus * O tempora! o mores! Cui Domitius ille, quem nos pueri consulem, censores, Pontificem maximum vidimus, cum tribunus pl. M. Scaurum Principem civitatis, in iudicium populi vocasset, Scaurique servus ad eum clam domum venisset, & crimina in dominum delaturum se esse dixisset, comprehendi hominem iussit, ad Scaurumque deduci. Vide quid inter sit: etsi inique Castorem cum Domitio comparo: sed tamen ille inimico servum remisit: tu ab avo abduxisti: ille incorruptum audire noluit, tu corrupisti: ille adiutorem servum contra dominum repudiavit, tu etiam accusatorem adhibuisti. * At semel iste est corruptus à vobis? nonne, cum esset productus testis, & cum tecum fuisset, refugit ad legatos? nonne etiam ad hunc Cn. Domitium venit? nonne audiente hoc Sr. Sulpicio clarissimo viro, qui tum casu apud Domitium coenabat, & hoc T. Torquatio optimo adolescente, se à te corruptum, tuis promissis in fraudem impulsum esse confessus est? Quæ est ista iam impudens iam crudelis, iam immoderata inhumanitas? idcirco in hanc urbem venisti, ut hujus urbis jura, & exempla corrumperes, domesticaque tua inhumanitate nostræ urbis humanitatem inquinares? * At quàm acutè collecta crimina? Blesamius, inquit (eius enim

enim nomine optimi hominis nec tibi ignoti male-
dicebat tibi) ad regem inquit, scribere solebat, te
invidiosè tyrannum existimari statuâ inter reges
positâ animos hominum vehementer offensos: plau-
di tibi non solere. Nonne intelligis, Caesar ex urbanis
malevolorum sermunculis hæc ab istis esse collecta?
Blesamius tyrannum Casarem scriberet? multorum
exim civium capita viderat: multos jussu Caesaris
vexatos, verberatos, necatos: multas afflictas, &
eversas domos: armatis militibus refertum forum,
qua semper in civili victoria sensimus, ea te victore
non vidimus: * Solus, inquam es, C. Caesar, cujus
in victoria ceciderit nemo nisi armatus, & quem 34o
nos liberi, in summa resp. libertate, nati, non modo
non tyrannum, sed etiam clementissimum in victo-
ria videmus ducem: is Blesamio, qui vivit in reg-
no, tyrannus videri potest? Nam de statuâ quis
queritur, unâ præsertim, cum tam multas videat?
valde enim invidendum est ejus statuæ, cujus tro-
phæis non invidemus. Nam si locus affert invidiam,
nullus locus est ad statuam quidem rostris clarior.
De plausu autem quid respondeam? qui nec deside-
ratus unquam à te est, & non nunquam obstupefa-
ctus hominibus ipsa admiratione compressus est. &
fert assè eo prætermittis, quia tibi vulgare te di-
gnum videri potest * Nihil à me arbitror præter 35o
missum, sed aliquid ad extremam causa partem re-
servatum. Id autem aliquid est te ut planè Dejotaro
reconciliet oratio mea: non enim jam metuo, ne tu
illi succenseas: aliud vereor, ne tibi illum succensere
aliquid suspicere: quod abest longissime, mihi crede,
Caesar:

Caesar: quid enim verineat per te, meminit, non quid
 amiserit: neque se à te multatum arbitratur: sed,
 cum existimaret multis tibi multa esse tribuenda,
 quò minus à se, qui in altera parte fuisset, ea sume-
 36. res, non recusavit. * Etenim si Antiochus magnus
 ille, Rex Asia, cum posteaquam à Scipione devictus,
 Tauro tenus regnare iussus esset, omnemque hanc A-
 siam, quæ est nunc nostra provincia, amisisset: dicere
 est solitus, benignè sibi à populo Rom. esse factum,
 quod nimis magna procuratione liberatus, modicis
 regni terminis uteretur: potest multò facilius se De-
 jotarus consolari. Ille enim furoris multam susti-
 nuerat, hic erroris. Omnia tu Dejotaro, Caesar, tri-
 buisti, cum & ipsi filio nomen regium concessisti.
 Hoc nomine retento, atque conservato, nullum bene-
 ficium populi Roman. nullum iudicium de se senatùs
 imminutum putat: magno animo, & erecto est, nec
 37. unquam succumbet inimicis, ne fortune quidem. *
 Multa se arbitratur & peperisse antea factis, & ha-
 bere in animo, atque virtute: quæ nullo modo possit
 amittere: quæ enim fortuna, aut quis casus, aut quæ
 tanta possit injuria, omnium imperatorum de Dejo-
 taro decreta delere? ab omnibus enim est ornatus,
 qui postquam in castris esse potuit per ætatem, in
 Asiâ, Cappadociâ, Ponto, Ciliciâ, Syriâ bellageffe-
 runt. Senatùs verò iudicia de illo tam multa, tam-
 que honorifica, quæ publicis populi Rom. litteris,
 monumentis que consignata sunt, quæ unquam vetu-
 stas obruet, aut quæ tanta delebit oblivio? Quid de
 virtute ejus dicam? quid de magnitudine animi,
 gravitate constantia? quæ omnes docti, atque sapien-
 tes, summa: quidam etiam sola bona esse dixerunt:

his non modò ad benè, sed etiam ad beatè vivendum
contentam virtutem esse. * Hac ille reputans, & dies, 38.
& noctes cogitans, non modò tibi non succenser, (esset
enim non solùm ingratus, sed etiam amens) verùm
omnem tranquillitatem, & quietem senectutis acce-
ptam refert clementia tua. Quo quidem animo cùm
ante a fuerit, tum non dubito, quin tuis litteris, qua-
rum exemplum legi, quas ad eum Tarracone huius
Blesamio dedisti, se magis etiam erexerit, ab omni-
que solitudine abstraxerit. Fubes enim eum bene
sperare & bono esse animo: quod scio te non frustra
scribere solere: memini enim iisdem ferè verbis ad
me te scribere, mēque tuis litteris benè sperare non
frustra esse iussum. Laboro equidem regis Dejotari
causa, quo cùm mihi amicitiam resp. conciliavit,
hospitium voluntas utriusq; conjunxit, familiari-
tatem consuetudo attulit, summam verò necessitu-
dinem magna ejus officia in me, & in exercitum
meum effecerunt: sed cùm de illo laboro, tum de
multis amplissimis viris, quibus semel esse ignotum
à te oportet, nec beneficium tuum in dubium voca-
ri, nec harere in animis hominum solitudinem
sempiternam, nec accidere, ut quisquam te timere
incipiat, eorum, qui semel à te sint liberati timore. * 39.
Non debeo, C. Caesar, quod fieri solat in tantis pericu-
lis, tentare, quonam modo dicendo misericordiam
tuam commovere possim: nihil opus est: occurrere
ipsa solet supplicibus, & calamitosis, nullius oratio-
ne evocata. Propone tibi duos Reges: & id animo
contemplare, quod oculis non potes: dabis profectò
misericordie, quod iracundia negavisti. * Multa
sunt tua clementia monumenta: sed maximè eorum
incolu-

- in olumitas quibus salutem dedisti. Quae si in pri-
vatis gloriosae sunt, multo magis commemorabun-
tur in regibus. Semper regium nomen in hac civita-
te sanctum fuit. Sociorum vero regum & amicum
sanctissimum. * Quod nomen hi reges ne amitterent,
te victore, timuerant retentum vero, & a te con-
firmatum posteris etiam suis tradituros esse confido.
Corpora vero sua pro salute regum suorum hi le-
gati tibi regi tradunt, Hieras & Blesamius, &
Antigonus, tibi nobisque omnibus jam diu noti,
eademque fide & virtute praeditus Dorylaeus, qui
nuper cum Hieras legatus est ad te missus: tum re-
gum amicissimi tum tibi etiam, ut spero, probati. *
42. Exquire de Blesamio, num quid ad regem contra
dignitatem tuam scripserit? Hieras quidem cau-
sam omnem suscepit, & criminibus illis pro rege se
supponit reum, memoriam tuam implorat, qua
vales plurimum: negat unquam se a te in Dejo-
tari tetrarchia pedem decessisse in primis finibus
tibi se praesto fuisse dicit, usque ad ultimos prosecu-
tum, cum e balneo exisses, tecum se fuisse, cum illa
munera in spexisses coenatus, cum in cubiulo re-
buisset: eandemque assiduitatem tibi se praeuisse
post die *
43. Quamobrem, si quid eorum, quae obje-
cta sunt cogitatum sit, non recusat quin a facinus,
suum iudices. Quo in a. C. Casar, velim existi-
mes, hodierno die sententiam tuam aut cum sum-
mo dedecore miserim in pestem importaturam esse
regibus, aut incolumem firmam cum salute: quo-
rum alterum optare, illorum crudelitas est:
alterum conservare, clementia tua.